

Pep Fornés: «L'Etnològic mostra el talent que és capaç de destil·lar aquest país»

El director del Museu Etnològic i de Cultures del Món explica la fase d'integració entre els centres de Montjuïc i Montcada i afirma que la seva funció "no és mostrar objectes, sinó explicar significats"

Pep Fornés, director del Museu Etnològic i de Cultures del Món | Adrià Costa

Si d'una cosa està satisfet Pep Fornés (Barcelona, 1957) és d'haver consolidat el Museu Etnològic i de Cultures del Món (<http://museuculturesmon.bcn.cat/>) com un centre de prestigi i que és vist com un referent pel que ell anomena els "indígenes" catalans, és a dir, la gent que es mou en l'associacionisme que va dels grallers als dansaires, dels qui organitzen les festes majors als geganters. Pep Fornés, director del museu, explica els projectes de la institució i el seu significat, en línia al que ha de ser un museu d'etnologia del segle XXI, crític i a vegades incòmode.

[nointext]

- Expliqui'ns bé què és això de l'etnologia.

- L'estudi de la cultura dels humans i dels pobles. Tant els artefactes com les creences, els símbols elaborats o els signes que defineixen la cultura de la gent en tots els vessants.

- Com ha de ser un museu d'etnologia al segle XXI?

- S'ha d'assemblar molt a un centre de cultura contemporània, a un museu del coneixement i de la

memòria, també de la memòria incòmoda. I ha de ser un museu social. No volem ser un museu que es dediqui a mostrar objectes, sinó que els expliqui. Un museu que sigui sensible a les persones dipositàries de la cultura d'origen dels objectes i artefactes que presenta el museu. Els objectes no tenen memòria en ells mateixos, però signifiquen moltes coses. La nostra feina és que es vegi el que signifiquen.

No volem ser un museu que es dediqui a mostrar objectes, sinó que els expliqui.

- La integració de l'Etnològic i del Museu de Cultures del Món ja és un fet?

- No han deixat mai de ser el mateix museu. Ara estem en fase d'integració i estan confluint en una mateixa orientació. Som un museu amb dues seus, amb dos equips. La gent de Barcelona sap que hi ha un museu a Montjuïc que és l'Etnològic i que n'hi ha un al carrer de Montcada que és el Museu de Cultures del Món. Potser encara no hem pogut explicar bé a la ciutat el que som. Originàriament, el Museu de Cultures del Món va ser creat per l'equip anterior que governava a l'Ajuntament de Barcelona com un museu d'art, mentre que l'Etnològic és un museu de ciència.

"Amb l'exposició Udjat explicarem com una part de la burgesia barcelonina va crear una mena d'ostentació moderna"

- Quines exposicions destacaria de les que tenen programades?

- Estem preparant una exposició que es dirà *Udjat. El triomf de l'exotisme neoegipci a Barcelona*, on explicarem com es va crear l'imaginari de l'emmirallament i la fascinació per l'antic Egipte. Com una part important de la burgesia barcelonina va crear una egiptomania com una forma d'ostentació moderna. Seria la creació del modern exòtic. També farem una petita mostra sobre el Llibre de Passanties del Gremi de Fusters, on es mostren els avenços fets pels aprenents de fusteria, i hi exposarem un seguit d'objectes. Això també és museologia social, preparar exposicions amb diverses entitats ciutadanes, en aquest cas aquest gremi.

- I en aquests moments es pot veure l'exposició *Selfies*

(<https://www.naciodigital.cat/noticia/163156/fenomen/selfie/arriba/al/museu/etnografic/cultures/mon>) .

- Es titula *Selfies. De l'autoretrat al microrelat*. La mostra ens presenta el primer selfie, quan algú va deixar el senyal de la seva ma en una cova.

Pep Fornés, director del Museu Etnològic i de Cultures del Món de Barcelona Foto: Adrià Costa

- Quina és la seva tasca com a director?

- La generació de coneixement a partir del talent de proximitat. En contacte amb la gent de les universitats properes. Nosaltres treballem amb les universitats Rovira i Virgili, UB, Pompeu Fabra... N'hem fet una aposta. En canvi, hem defugit altres camins. No hem volgut entrar mai en la línia de comprar exposicions de fora, per exemple. Simplement, no ho fem, tot i que seria el més fàcil.

- A què es refereix quan parla del talent de proximitat?

- Del que es genera a la ciutat de Barcelona i a Catalunya, a partir dels grups de recerca de les universitats catalanes i d'investigadors que nosaltres podem acollir al museu. Això es pot canalitzar a través de xerrades, de *workshops* (una paraula que no m'agrada), tallers, articles al bloc del museu, llibres publicats o exposicions. L'Etnològic mostra el talent propi que som capaços de destil·lar com a país. El mes que ve presentarem un llibre sobre Santa Eulàlia, la patrona de Barcelona, que és fruit del treball d'investigadors vinculats al museu.

- En algun moment ha dit que un museu etnològic ha de mostrar i explicar el passat incòmode. Vostès ho fan?

- Un dels objectius d'un museu com l'Etnològic és precisament mostrar la memòria incòmoda. Els esdeveniments no són només els fets, sinó l'impacte que causen en la població. Vam fer-ho en exposicions com *Ikunde* (<http://museuculturesmon.bcn.cat/ikunde-un-boci>), la mostra sobre el passat colonial a Guinea Equatorial. Hem d'afrontar els nostres propis fantasmes. Els museus similars de les societats democràtiques amb les que ens volem emmirallar ho han fet, a Amsterdam, Berlín, Londres. I ara estem fent *Ifni. La mili africana dels catalans* (<http://ajuntament.barcelona.cat/museuetnologic/ca/ifni-mili-catalans-africa>). Una guerra que va

perdre Franco i en què molts catalans van estar implicats, tant que alguns van morir.

- Quina "divisió del treball" han organitzat en els dos centres?

- Nosaltres ens hem centrat molt a produir i divulgar des del carrer Montcada. Montjuïc l'hem centrat més en el treball intern i de laboratori, de creació de coneixement, sense abandonar l'exposició. Les mostres a Montjuïc són més estacionals, a l'aire lliure. Montcada és més accessible i el públic s'ha incrementat. Però no considerem un èxit el simple i banal increment de visitants. Hem de valorar el museu per la relació amb les universitats, els centres de coneixement, les associacions, les relacions internacionals... L'Etnològic és un motor de producció i divulgació del coneixement en etnologia. No volem ser una galeria d'art.

"No volem ser una galeria d'art ni un centre de divulgació històrica perquè d'això ja n'hi ha"

- Tenen clar el que no volen ser.

- És clar. És que de galeries d'art ja n'hi ha moltes. De centres de divulgació de la història també n'hi ha. Però, en canvi, el que no fa ningú més a Barcelona és la divulgació de la disciplina complexa de l'etnologia. Hem aconseguit ser el referent pel món de la dansa tradicional catalana, pels esbarts, els geganters, que venen aquí a presentar els nous vestits dels gegants de Santa Maria del Mar. Amb la gent de la Festa Major de Gràcia, de la Mercè, de Sants, tenim una relació constant. Som l'únic museu que rep objectes que són detalls de guarniment de la Festa Major de Gràcia. Som el referent dels nostres "indígenes", de la cultura tradicional, de la gent de les festes majors.

Pep Fornés, director del Museu Etnològic i de Cultures del Món de Barcelona. Foto: Adrià Costa